

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyleti tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FŐSZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DERÉKI ANTAL

FÜMUNKATÁRS:

FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a kéziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó árszabás szerint. Nyílt-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári oheque-számla 10,489. szám.

Mi történt Bécsben?

Lázás izgatottságban, szivszorongva, szinte visszafojtott lélegzettel leste és várta Magyarország népe az utolsó napok eseményeit; kínos bizonytalanságban leste és várta az egész magyar közvélemény: mi történik Bécsben? Ott, abban az osztrák nagy városban, a honnan hozánk eddig soha semmi jó, de annál több rossz és nehéz csapások hullottak; ahol eddig nem csak egyszer porig megalázták a magyar nemzetet, ahol mindig és mindenha azon mesterkedett a furfangos német taktika: mint forgassa ki a magyart magyarságából, vagyonából, véréből; politikai, gazdasági, ipari és pénzügyi érdekeinek megvédéséből; régi harc ez, mely már Mohács óta folyik vaskövetkezetességgel a magyar nemzet ellen és Isten csodája, hogy ez a jó, áldott magyar nép még mindig ellensúlyozni tudta és tudja: nemes önmérséklettel és hazáját feltű türelmességével.

Valahányszor a magyar érdekek a politika előterébe lépnek, valahányszor megszavaztuk nagy és szinte megbocsáthatatlan lojalitással az erőnköt jóval fölülmuló vér- és pénzáldozatokat, valahányszor örült nagylelkűséggel megbiztosítottuk a „nagyhatalom” katonai és pénzszükségletét, rögtön nyomába lépett a bécsi pöffeszkedés és jogos követeléseinket nemcsak visszautasították, hanem még ok léptek fel holmi kényszerpropozíciókkal, fenyegetésekkel és megkísérletek nyakunkra szorítani azt a fegyvert, melyet kezünkől alattomos módon kicsavartak.

Egész Magyarország szeme Bécs felé irányult az utolsó napokban, ahol a régen vajudó kiegyezési tárgyalások az ott időző magyar miniszterekkel még a mult hét végén megkezdődtek.

Mi történt és mi történik Bécsben? Ez a kérdés szorongatta minden hazája sorsáért remegő igaz magyar szívet. És mikorra miniszterei a császárvárosnak hátat fordítottak, hogy saját hazájuk levegőjén ismét szabadabban vehessenek lélegzetet, kitudódott az, a mit már ugyis sejtettünk: hogy Bécsben semmisen történt, a mi ránk nézve üdvös, gazdasági és pénzügyi helyzetünkre nézve már végre valahára hasznos is lett volna. Megkezdődtek a kiegyezési tárgyalások és a sok napi

fáradtságos munka meddő maradt, helyesebben: alig jutott tul a kezdet stádiumán. Miniszterei hazajöttek üres kézzel és majd itthon Budapesten e hó 11-én folytatják a kiegyezési tárgyalásokat, amikor az osztrák miniszterek becses látogatásukkal kegyeskednek szerencsételni bennünket. Lesz szerencsénk a szokásos hyperloyalitással üdvözülhetni fővárosunkban Beck báró osztrák miniszterelnököt, Sieghart titkos tanácsost, Koritovszky pénzügyi és Forscht kereskedelmi minisztereket. És ok bátran jönnek az oroszán-verembe, ok nem féltik a bőrüket, mert bizonyosan hoznak magukkal olyan csalátkeket, melyekkel maguktól a harapást elháríthatják; a bögéstől pedig már régen nem rettegnek.

Ezek az osztrákok ravasz taktikával küzdenek ellenünk; fölvetették a hosszú lejáratu kiegyezés eszméjét, holott a 67-iki kiegyezés mint maximális időszakot csak 10 évet állapít meg időről-időre; kívánják a kiegyezés egész komplexumának revízióját, de önálló vámterületről, önálló jegybankról, 1917. évig terjedő közös szerződésről hallani sem akarnak...

Magyar részről pedig most már erről lemondani nem lehet és ha — amit nem hiszünk, nem hihetünk, — ezekben az ügyekben jelenlegi kormányunk eltérne a nemzet álláspontjáról, akkor az egész magyar nemzetet látná magával szemben állani.

Bécsben tehát nem történt semmi! Aggodalmunk, izgatottságunk továbbra is keresztre van feszítve és lázas érdeklődéssel várhatjuk: mi történik majd március hó 11-én és azontul — Budapesten?

Résen legyünk! Mikor a rókák és a farkasok elhagyják a vermüket és éhségük csillapítására a falvakba szemtelenkednek, akkor kell legjobban félni és ellenük leginkább védekezni.

Székelyföld.

(Verse, írta: Fülei-Szántó Lajos.)

Igénytelen cím és mégis nekünk, a székely népnek nagyon sokat jelent; azt jelenti, hogy kicsiny hazánknak a Székelyföldnek, Istentől nagy tehetséggel megáldott szülőltje és poetája Fülei-Szántó Lajos, ismét megnyitja előttünk lelkének kincseshányját és eljuttatja hozzánk székely szívéből sarjadzott édes-bús dalait; azt jelenti, hogy a székelyeknek e különleges poetája, ismét megajándékozta szülőföldjét egy újabb

verskötetével, melynek egy igaz székely ember könyvtárából, vagy asztaláról sem volna szabad hiányozni. Meddő munkát nem akarunk véggezni, midőn Füleinek ez újabb kötetét a székely művelt közönség és népünk figyelmébe ajánljuk; régi, jó és — azt hisszük — szívesen látott vendége ő minden székely háznak és csak önmagát becsüli, a ki őt szereti. Ez újabb kötetének ajánlása így szól:

«Székely testvéreimnek.»

JELIGE:

Idegenben láttam szépet,
Nagyot, dicsőt — s úgy találok:
Te vagy lelkem büszkesége,
Édes, kicsi szép országom!

Most vihar tép... Nehéz sorsod
Könnyet fakaszt az orcámon:
Miattad fáj az én lelkem,
Édes, kicsi szép országom!

Az előszó, melyet itt szóról-szórá közlünk, elmondja miért és kinek küldte költői lelkületének igaz és hamisítatlan gyöngyeit.

BEVEZETÉS.

A csodaszép, vadregényes Székelyföld Magyarország leggyönyörűbb része. Erdély büszke fellegrára. Hacsak hallunk róla, keblünk átmelegszik, szívünk hevesebben dobog, lelkünk feléje sir. Érezzük, hogy ez a bűbajos föld honszerelmünk ringató bölcsője, életünk álma, hanyatló erőnk pihenési vágya. Benne és általa bírjuk lelkünk minden szép ideálját.

A Székelyföld aranyos keretébe méltóan illeszkedik be népe, a jeles testi és lelki tulajdonokkal megáldott székelység. Igazi fajmagyar, mely az országot századokon át őrzi és Erdély magyarságát fenntartja. Hazafisága, erkölce, munkássága, szorgalma, viselete, szokása, ésjárása e hazában élő népfajok fölé helyezi. Sajátszerű nemzeti és hadi szervezéssel, demokratikus intézményeivel már a régmúltban méltó feltűnést keltett mindenfelé ez a szabadságszerető, daloskedvű és művészi érzékkel bíró nép. Színesebb, bájosabb népeletet, vonzóbb és meglepőbb eredetiséget, milyen a székelyeké, nem ismerünk sehol a világon. A régi (1670) kurucdal is róla énekel:

Székelyföld — mindig zöld,
Jaj de szép — székely nép,
Székely vér — magyar vér,
Kicsiny vagy — mégis nagy!

Mátyás király híres hadseregét székelyekkel rakta meg. — Bocskay a székelyek kiváltságait megerősítette, katonáskodásukat, adómentességüket törvényileg szabályozta. Még testamentumában is meghagyta utódainak, hogy a derék székely nép régi hírét, nevét, vitézi becsületét, anyagi jólétét ápolják. — Rákóczi is nagyon szerette. Emlékiratában azt írja rólok: «ügyes, őszinte, bátor, engedelmes nép». A népdal is a székelytől külön bucsuztatja el:

Két országom népem:
Vitéz magyar, székely,
Immár Isten veled!

Bem kedves fiainak nevezte a székelyeket, ezek pedig őt bizalmasan apó-nak hívták. — Petőfit is csodálatra ragadta a székelyek vitézsége, kikiről lelkesen zeng:

Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér!

Székely vagyok. Ez az egyetlen büszkeségem. Azt mondják, lelkem legsajátosabb vonása a székelység. Egy bizonyos: drága szülőföldről hoztam el Isten és haza iránti rajongó idealizmusomat. Önző célokat sohasem ismertem, az érvényesülés zajos eszközeit — bár megtalálhatam volna — nem kerestem. Habár a sokféle megpróbáltatás megviselt és a kenyérkeresés gondja keserves robotmunkával öröl naponként, de lelkem szárnyalását meg nem akadályozhatták. Ilyképpen szolgáltam tollammal a vallási és nemzeti eszmék kultuszát, a szívnek és elmének gyöngéd ideáljait.

Most is ilyen érzelmek hatnak át, amikor pusztulásnak indult székely testvéreimre gondolok. A koldus-tarisznya mellett egyebet is látok: az ősi erények, hagyományok, régi jószokások fogyatkozását... *A gazdasági bajok mellett a szellemi, erkölcsi, kulturális javak is veszélyben vannak.*

Ez utóbbi javak ápolására, a székely önértet és egy szebb jövő iránti bizalom felkeltésére irtam ezt a könyvet, mert a székely nép ideális javaiban való hitem nem tört meg. Ennek eszményi erején épül fel reményességem vára.

Boldog leszek, ha porszemmel is hozzájárulhattam a székely mentési munkához.

Verseimben, céloknak megfelelően, a népies irányt követtem.

Budapest, 1907. január havában.

FÜLEI-SZÁNTÓ LAJOS.

Ehhez nekünk már csak kevés mondani valónk van; Fülei-Szántó Lajos legújabb verskötetére kibocsátotta «előfizetési felhívását; a diszesen kiállított kötet husvétkor jelenik meg a könyvpiacra és küldetik szét az előfizetőknek is; kapható, vagy előre is megrendelhető a «Székely-Udvarhely» kiadóhivatalában, Betegh Pál és Társánál (Kossuth-utca 31. sz.) Ára füzve 2 korona, szép díszkötésben 3 korona.

A székely poeta elküldte székely testvéreinek husvétii ajándékul, székely lelkének minden panaszát, minden vigaszt, minden szép dalát, fogadjuk oly örömmel és lelkesedéssel, mint a milyen isteni ihlettséggel ő azokat — a székely irodalom gazdagítására — megírta.

„Udvarhelymegyei Tanítóegylet Népoktatási Tanszermuzeuma”.

Chalupka Rező kezdeményezésével és lelkes felszólítása folytán az «Udvarhelymegyei Tanítóegylet Népoktatási Tanszermuzeuma» a Tanítóegylet f. é. január hó 17-ikén tartott rendkívüli gyűlésében szerveztetett. Célja: általánosságban felölelni mindazon tanszereket és taneszközöket, melyek részint a mult időbeli

Rendőrkapitányunk szíves figyelmébe. Kedden és pénteken 5 órakor tartanak meg rendszeresen az iparostanoncok oktatásai. E tanítások este 7 órakor végződnek és arról a tanonc ifjúk, magyar iparunk remek esemétei olyan éktelen zsvivajjal, ordítózással és olyan illetlen viselkedéssel rohannak ki az iskola előtti tere, hogy nem csak az utcán járó közönséget riasztgatják, de lármájukkal a közeli házak lakóit is úgy megrémítik, mintha valamely tűzveszedelem, vagy más szerencsétlenség is volna. De még ezzel sem elégszenek meg, hanem a legtrágárabb, legdurvább modorban kiabálva, cigarettára gyujtanak és magánkedvteléseik kielégítésére, benyitják az üzletek ajtóit és azokon nem épen épületes dolgokat kiabálnak befelé; mire megfenyítésükre utánnuk mennének, akkorra természetesen — az ajtókat tárva, nyitva hagyva, eliramodnak. Mással az iskolából kijövet, vagy a tanítók, vagy az e célra kirendelt megbízhatóbb tisztességes tanoncok felügyelete alatt szokták őket feloszlatni; ha már ez nálunk — fájdalom nem szokásos, — legalább ez uton hívjuk fel rá rendőrkapitányunk szíves figyelmét, hogy a saját hatáskörében intézkedjék arról, hogy ez a neveletlen had, ne veszélyeztethesse rakoncátlankodásával a járókelőket, ne zavarhassa az utcák csendjét és ne molesztálhassa idetlen tréfaival a kereskedőket; tűzrendészeti szempontból pedig az ilyen tacsoktól, legalább mikor tömegbe verődnek, a cigarettázást is meglehetne tiltani.

Városi közgyűlés volt e hó 5-én délelőtt 10 órakor, mely alkalmával Nagy János újonnan választott városi állatorvos Gotthárd János polgármester kezeihez letette a hivatalos esküt. Az eskümintát László Albert jegyző olvasta fel.

A homoródlázi legelő mely a város tulajdonát képezi a február 20-án délelőtt 10 órakor tartott nyilvános magánárverésen 35360 koronaért kelt el; azonban utóajánlatok még március hó 8-ig beadhatók.

A legtökéletesebb írógép bemutatása e héten városunkban is megtörtént — Betegh Pál és Társa könyvkereskedésében, hol a világhírű írógépről s annak előnyös beszerzéséről bővebb felvilágosítás nyerhető. Saját érdekében áll mindenkinek, hogy írógép szükséglete beszerzése előtt, forduljon nevezett céghez. Az írógépet vétel kötelezettsége nélkül is bárhol működésben bemutatják és annak felülmulhatatlan előnyeiről kimerítő ismertetést nyújtanak. Régi rendszerű írógépeket becserélnek. Írógép-papírok és egyéb szükségletek is kaphatók.

Új fogyasztási és értékesítő szövetkezetek. A «Hangya» központ kötelékében, Meskó Pál, a «Magyar Gazdaszövetség» titkára Székelyudvarhelyt és Méréfalván fogyasztási és értékesítő szövetkezeteket szervezett.

Egy kis visszpillantás kerületi betegsegélyző pénztárunkra. A székelyudvarhelyi kerületi betegsegélyző pénztár XIV-ik évi rendes közgyűlését folyó hó 17-én fogja megtartani városunkban. E jótékony intézmény életének első hét éve valóságos vajudás, második hét éve pedig a virágzás, anyagi gyarapodás korszaka volt. Míg az 1899. évi zárlatnál 4002 K 52 fillér hiány volt és egyedül a vármegyei kórháznál 6618 K 64 fillér adóssága mutatkozott, addig az 1906. évről most kibocsájtott vagyonszámoló szerint a tőkésített kamatokkal együtt összesen 9073 K 36 fillér készpénzzel rendelkezik a kerületi betegsegélyző pénztár. Nemcsak a nagy összeg arra, hogy abból talán

a tagsági díjakat mostanában leszállítani és a nyújtandó amugy is legmagasabb segélyeket felemelni lehetne. Azonban, ha a pénztárnak az utóbbi fellendülési korszakát valamely illetéktelen, meggondolatlan, rendszertelen újításokkal nem zavarják, hanem azt a megérdemelt gondos apolás mellett, a megtört uton tovább folytatják, — nincs kizárva, hogy néhány év múlva, erről is szó eshetik. Addig tehát minden tényezőnek legfőbb kötelessége a nemes intenciójú pénztár ügyeit minden tere és irányban elősegíteni.

Új királyi tanácsos. A király Lendvai Emilnek az „Erdélyi bank- és takarékpénztár részvénytársaság” vezérigazgatójának, a közügyek terén kifejtett tevékenysége elismerésül a királyi tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

A Marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara — mint már mult lapunkban jeleztük — febr. 27-én, delután tartotta ez évben első közgyűlését, melyen naprend előtt elnök indítványára elhatározták, hogy Kossuth Ferenc kereskedelmi minisztert és Szerényi József államtitkárt az ipari, gyári és kereskedelmi alkalmazottak betegség és halálesetére való biztosításért, valamint az iparfejlesztésről szóló 1907. évi III. törvényekért a képviselőházban lefolyt sikerei tárgyalása alkalmából feliratilag üdvözölték.

A tárgysorozat rendén a székelyföldi vasuti hálózat tervezetének összeállítására kiküldött bizottság tett jelentést az általa végzett munkálatokról, melyeket a kamara elfogadva a végből terjesztett fel a kereskedelmi kormányhoz, hogy azok a magyar vasutpolitika fejlesztésénél figyelembe vettessenek és a megvalósítandó vasutak sorába álltassanak.

Örvendtes tudomásul vették, hogy a keresk. kormány a kamara javaslatára az idén: Recsei János marosvásárhelyi csizmadia, Keresztes József csikszentdomokosi csizmadia, Dávid Imre székelykereszturi lakatos, Gáspár Ferenc sepsiszentgyörgyi cipészegedet jutalmazta meg az ipari munkások számára alapított 100—100 koronás jutalmával.

A keresk. kormány által a Goldberger, Voigtländer fele, valamint a pesti magyar keresk. bank által alapított ösztöndíjak- és segélyekre beérkezett folyamodványokat felterjesztették. Tudomásul vétették, hogy az utolsó közgyűlés óta: Kovács Béla, ifj. Antalffy Sándor kézdívsárhelyi, Gáspár József, Kulcsár Elek, Zsákó Kálmán, Kürti Nina marosvásárhelyi, Kiss Jakab derzsii, Marosi Julia kadácsi, Kovács József szentháromsági, Páncél Lajosné mezősámsondi, Máthé Pál székelyudvarhelyi, Tóth Lajos, Rizoli Mária gyergyószentmiklósi, Keresztes Károly szászrégeni, Albertfi Mihály magyarosi lakosok kaptak államsegélyképen kisebb-nagyobb munkagépeket. Elfogadták a mult évi zárszámadást; az iparosok számára alapított 600 koronás külföldi tanulmányi ösztöndíjra pályázatot hirdetnek. Levelező tagul megválasztották Szokolai István máv. osztálymérnököt.

Szent-Antal estély tartatott e hó 3-án, a róm. kath. gimnázium tornacsarnokában, egészen zsufolt ház előtt. A kis Göllner testvérek: Béla, Károly, Emil, Ernő és Tila, Göllner Béla harmóniumkísérete mellett igazán remekül énekeltek. Nagyhatású, gyönyörű felolvasást tartott „A női- és férfi szívről” Oláh Dániel kadicfalvi róm. kath. plebános; az ezután következett tornajátékot az előadók oly ügyesen csinálták, hogy a közönség percekig tartó tapsban tört ki; Dobay Etelka melodramatikusan szavalta az előadás erejétől duzzadt, míg Kónya Jánoska és társai diszkrétan kísérték. Dézsy Lajos káplán és Ember Dezső remek hegedű játékkal gyönyörködtették a közönséget és Szabó Antal róm. kath. kántor ajtatós éneke is több be-

fejezése volt a minden részletében sikerült estélynek.

Az iparosok és iparos ifjak Szabad Lyceumának ez évi ciklusának utolsó, befejező előadását vasárnap delután 2 órakor szép számú közönség részvételével tartották meg. A csak nemrég újjátoborzott dalárda, a körülményekhez mérten igen sikerlten énekel két dalt és van reményünk, hogy kellő gyakorlat és fegyverzettség mellett a dalárda működése városunkban rég érzett hiányt lesz hivatva pótolni. Major Lajos r. kath. főgimnáziumi tanár tartott népies irányban felolvasást, melynek keretében a régi Róma társadalmi és politikai életét, nemzetünk intézményeivel hozta kapcsolatba; a rendkívül érdekes és szabatos, világos előadást a jelenvoltak általános érdeklődéssel hallgatták és a végén zajosan megtapsolták. Ezután Fogarasi Árpád szavalta a „Kossuth” című költeményt lendületesen. Végül Soly mossy Endre tanár tartotta a ciklus záróbeszédét és közvetlen, de szívhez-lélekhez egyaránt szóló szavakban buzdította az iparosokat a jövőbe vetett hitre, az önbecsülésre és az általános műveltség elsajátítására. Szinte megindító volt hallani, hogy az iparosok ez igazi, lelkes barátja milyen őszintén, milyen mély meggyőződéssel jelölte ki azt az utat, melyen a magyar iparosnak haladnia kell, ha a külföld művelt iparosaival egyenlő nyomon akar maradni. Es ha az általa mondottak, a hallgatók lelkeben megfogamzottak, úgy bizton hiszünk és remélünk a székelyudvarhelyi ipar- és iparosság fejlődésében és művelődésében.

A kolozsvári m. kir. gazdasági akadémiánál erdélyi születésű, legalább jó átlagú végbizonyítvánnyal bíró volt hallgatók részére két ösztöndíjas hely van üresedésben, mely helyek betöltésére pályázat nyitattik. Az ösztöndíjasok feladata az akadémia konviktusokban való felügyelet és egyes tanszakoknál való segédkezés az igazgató utasítása szerint. Javadalmazások: 800 K, ösztöndíj, lakás (fűtéssel, világítással) és ételmezés a konviktusban. Az ösztöndíj egyelőre 1907. évi szeptember végéig adatik. Az 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodások a m. kir. földmívelésügyi miniszterhez címezve, születési bizonyítvánnyal és végbizonyítvánnyal felszerelve, a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia igazgatóságához küldendők 1907. évi március hó 25 ig.

A honvédelmi miniszter segélye az erdélyi róm. kath. status főgimnáziumainak. Az erdélyi róm. kath. status 7 főgimnáziumában Gyulafehérvár, Kolozsvár, Marosvásárhely, Brassó, Kézdívsárhely, Székelyudvarhely és Csiksomlyón a céllovés előmozdításához a honvédelmi miniszter is hozzájárul. A főtanhatalóság ugyanis az 1906. április hónapban Csiksomlyón megtartott tanári kongresszus határozata alapján érintkezésbe lépett a honvédelmi miniszterrel, aki most 122421. sz. leiratában a következő tárgyakat bocsátja a megnevezett főgimnáziumok részére: 4 drb Mannlicher puskát (egy régiebb, három újabb) a hozzávaló szíjjal, szuronnyal, derékszíjjal és tölténytáskával kölcsönképen, a gyutacslovéshez szükséges szereket, kétezer darab gyutacsot és golyót, 20 drb hüvelyet, 100 drb fadugós töltényt, iránygépet s megfelelő utasításokat tartalmazó könyveket véglegesesen. A miniszter fentartja a jogot, hogy a puskákat megvizsgáltsassa s a céllovést figyelemmel kísértesse. Hajlandó a nem hanyagságból származott puskarongálás kijavítását a kincstár költségén eszközölni. Kívánatosnak tartja továbbá, hogy az ifjuság a céllovésben szerzett ügyességét egy záróvizsgán bemutassa, melyre az illető állomás tisztikarát is meg kell hívni.

A Homoródlázi fogyasztási és értékesítő szövetkezet e hó 10-én,

delután 3 órakor tartja az iskolahe-lyiségben évi rendes közgyűlését. A mult év végén a tagok száma 209, üzletreszeinek száma pedig 304 volt. A felügyelő bizottság által megvizsgált évi mérleg a községháznál mindenki által megtekinthető.

Gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter e hó 4-én reggel 6 órakor Kolozsvárra érkezett Dr Kuncz Ödönnek sub auspiciis való felavatási ünnepére. A minisztert az állomáson gróf Bánffy Miklós főispán, több előkelőség és az egyetemi kar tanárai fogadták. Az avatásra nagy és díszes közönség gyűlt egybe az egyetem tágas aulájában. 11 óra után néhány perccel megjelent gróf Apponyi, a kit a nagy közönség percekig tartó zugó éljenzéssel fogadott és a rektor, mint a király képviselőjét, meleg szavakban üdvözölte; ezután Kuncz Jenő doktorjelölt járult a királyi képviselő elé, megköszönve a királyi kitüntető kegyét; majd felolvasta „Az államcél” című doktori értekezését, mely után letette a doktori esküt. A miniszter szép beszéd kíséretében átadta a király ajándékát, a gyűrűt, az új doktornak és Moldován Gergely rektor köszönő szavai után, az imponáns avató ünnepély véget ért. A tisztelgések után déli 2 órakor diszebed volt a New-York szálloda éttermében. A miniszter megjelent a „Sörpompó Országos Iparvédő-Liga” disz- közgyűlésén is és este a tiszteletére rendezett előadáson a „Nemzeti színház” is meglátogatt.

Lengyel Zoltán a Polónyi-ügyben e hó 4-én hallgatta ki Ruttkay vizsgálóbíró; Lengyel az általános kérdések után kijelentette, hogy az inkriminált cikkeket a felelősséget elvállalja, de egyéb felvilágosítást megtagad, mert a vizsgálóbíró által ez ügyben már oly lépések történtek, melyek sérelmesek rá nézve, miért is ő más vizsgálóbíró és ügyész kiküldetését kéri. Ezzel aztán a kihallgatás véget ért.

Marostordamegyei állapotok. Farkas Albert marostordamegyei főispán a napokban személyesen járt fent Budapesten és a belügyminiszternél, tekintettel az ottani zavaros politikai és társadalmi állapotokra, fölmentését kérte; a felmentés a legrövidebb idő alatt most már el fog következni és a rend helyreállítása céljából ifj. Ugron Gábort, ugo- csai megyei főispánt fogják kinevezni, jelenlegi állása megtartása mellett. Gaál Sándor, a ki a megye megbízásából a fegyelmi vizsgálatot vezeti a felfüggesztett tisztviselők ellen, a vizsgálat befejezése céljából Marosvásárhelyre utazott.

Halastó létesítését határozta el Makó városa, a földmívelésügyi miniszter leirata folytán és az ügy előkészítésére bizottságot küldött ki. Nálunk is van a város közvetlen közelében, a Küküllő mentén egy olyan hely, mely kiválóan alkalmasnak kinálkozik egy halastó telepítésére; csak egy kis vállalkozó szellem és jóakarát kellene, hogy ez a jövedelmezőnek ígérkező üzletág is megteremtessék nálunk.

Kanyarójárvány. Kézdívsárhelyen a kanyaró járvány olyan mérveket öltött, hogy a hatóság kénytelen volt az állami elemi iskolát, továbbbi rendelkezésig bezáratni.

Gsászárfürdő Budapest. Nyári és téli gyógyhely a magyar irlgalmasrend tulajdona Elsőrangú kénes hévívízű gyógyfürdő; modern berendezésű gőzfürdő kényelmes iszapfürdők, uszodák, török-, kő- és márványfürdők; hőlégszénasavas- és villamosvízfürdők. Ivó- és belélegzési kura. 200 kényelmes lakosztoba. Szolid kezelés, jutányos árak. Prospektus ingyen és bérmentve küld. **Áz Igazgatóság.**

KÖZGAZDASÁG.

Az udvarhelyvárm. Gazd. Egyesülettől.

81—1907. szám.

Meghívó.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesület választmánya folyó hó 11-én d. e. 10 órakor a vármegye-ház kistermében rendes ülést tart, melyre a választmány tagjai tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Jelentés a székelykereszturi tenyészállat kiállításról.
2. Intézkedés a szüggulya részére való pástorfogadásról.
3. Jelentés az üszőalap állásáról.
4. Folyó ügyek.

Székelyudvarhelyt, 1907. márc. 3.

Az elnökség.

CSARNOK.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig

Irtá: Connert János, ford. Balásy Dénes.

(86. folytatás.)

A kincstári birtok ebben az időszakban nem csekély terjedelmű volt. Ilyenek voltak a csiki vashámor, az udvarhelyi és várhegyi várföldek. Várhegy 1601-ben elpusztult és magánbirtokba kerültek a várföldek. Székely támadt várához Báthori István korában még mintegy 600 hold szántó tartozott.⁴⁷ A székelyföldi viszonyokhoz mérve nagy terület. E birtok egyrésze 1601-ben aztán visszasaadt a hajdani tulajdonosok maradékainak, de azért ez a várföld még 1645-ben is tekintélyes volt.⁴⁸ Ezen az időszakon keresztül a várhoz nagyszámú jobbágy is tartozott természetesen, kik hajdani szabadságukat s földjeik feletti rendelkezési jogukat 1601-ben többnyire visszanyerték ugyan, de azért úgy látszik, hogy többen azután is függő viszonyban maradtak. Járultak a várföldnek 1601-ben még meglévő eme maradványához a 17-ik század első felében más egyéb elkobzott és magtalanság folytán a fiskusra szállt birtokok is, mert a fejedelmek kezei 1636-ig, sőt azután is az Approbaták szerkesztéséig, az ily jószágok hovaforrásánál nem voltak megkötve, rendelkeztek azokkal, mi több nem is tartották szigorúan magukat a törvényekhez. Magok a várkapitányok pedig a várföldeket erőszakosképp is gyarapították. Van rá példa. 1649-ben t. i. elrendeli az országgyűlés, hogy a fejedelem azoknak földjeit, kiknek szántói és rétjei a várföldekhez kapcsolóttak⁴⁹, adja vissza és kárpótolja őket; külön birtokosokat küldenek ki felülvizsgálni ezt a dolgot. Minthogy tehát az illetők törvény szerint kárpótolandók valának, joggal föl lehet tenni azt, hogy a várföldek nem pusztán elkobzott, vagy a fejedelemre örökségül szállott birtokokból kerültek össze, hanem azok egy részét erőszakkal kaparították meg. Az ügy ezzel elintéződött aztán, de azért voltak még 1654-ben is olyanok, kik kárpótlási igényvel álltak elő.⁵⁰

1562-ig minden magán kézben levő székely földbirtok és 1636-ig, a székely örökösödési jog visszaállításáig minden, a jus regium alá nem eső magánbirtok, ősiség, vagyis székely örökösödési jog alá tartozó birtok volt. Allodium. Első sorban a fiúk voltak jogosult örökösök; a leányokat a szülők vagy testvérek, megfelelő értékű ingósággal, vagy parafernummal, hozománygyal elégették ki. Férfi örökös hiányában a leányok a férfi utódnak örökösödési jogával bírtak. Ezt az átmeneti eljárást hajdan úgy nevezték *fiusitas*, azaz örökösödési jogánál fogva a hajdandból fiuleány lett. A leányoknak ezt az örökösödési jogát az 1555-iki cikkelyek a következőképp állapították meg: 1. Ha egy embernek két

gyermeke van s azok közül az egyik fiú, a másik leány, akkor a leány nagyatyja után bátyjával egyenlő arányban örököl; 2., mikor fiú nincs, de van két leány, ezek egyenlő részben örökösödnek; az egyformán felosztott vagyonból választani azonban az ifjabbik leánynak van elsőbbsége.⁵¹

(Folyt. köv.)

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Serdülő leányok

sokszor vannak ráutalva egy erősítő szerre, hogy a természetet támogassák és hogy fejlődésüknek sokféle nehézségeit legyőzhessék. A Scott-féle Emulsió, mely alfosphorsavas mész és nátron hozzáadásával a gyógyszerkamajolajból készül, mindenkor a legkifejlesztettebb és legmegbízhatóbb erősítő szernek és a sajátságos Scott-féle eljárás következtében oly jó ízű és könnyen emészthetővé válik, hogy a legcsekélyebb emésztési zavarokat sem okozza, sőt ellenkezőleg rendezi az emésztést és gerjeszti az étvágyat. A Scott-féle Emulsió ennélfogva sokkal hatásosabb, mint a közönséges csukamájolaj.

A SCOTT-féle EMULSIÓ valódiságának jele a „hátán nagy csukahalat vivő halász” védjegy.

Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levélbélyeg beküldése ellenében mintával bérmentve szolgál:

Dr. BUDAI EMIL

„Városi gyógyszer-tára” BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Egy eredeti üveg ára: 2 K 50 f.

Kapható minden gyógyszer-tárban.

Ad. 222—907. sz.

Figyelmeztetés.

A székelyudvarhelyi kerületi betegsegélyező pénztár évi rendes közgyűlése az iparhatóság 1345—907. kig. sz. leirata alapján, folyó hó 10-éről 1907. évi március 17-én d. u. 3 órára halasztotta, miről az érdekelteket ezúton előre is értesitem.

Székelyudvarhelyt, 1907. március 6.

Betegh Pál,
igazgató-elnök.

A székelyudvarhelyi kerületi betegsegélyező pénztár elnökétől.

204—907. sz.

Pályázat szolgálai állásra.

A vezetésem alatt álló székelyudvarhelyi kerületi betegsegélyező pénztárnál elhalálozás folytán megüresedett szolgálai állásra ezennel pályázatot hirdetek s felkérem mindazokat, akik ezen állást elnyerni ohajtják, hogy saját kezűleg irt pályázati kérvényüket hozzám 1907. március hó 15-én déli 12 óráig annál is inkább adják be, mivel a később érkezőket figyelembe venni nem fogom.

Az állás havi 30 korona utólagos fizetéssel jár s a szolga legfőbb kötelessége a tagsági járulékoknak a város területén való behajtása.

A további teendőkről a hivatalos helyiségben a pénztárnok és ellenőr ad felvilágosítást.

Az állás betöltése igazgatósági ülésen történik.

Székelyudvarhelyt, 1907. márc. 1.

Betegh Pál,
igazgató-elnök.

Nyomatott Betegh Pál és Társa könyvnyomtató intézetében Székelyudvarhelyt 1907.

Eladó ház. Székelyudvarhelyt, a Bálint-utca 8. szám alatt levő ház — vidékre való költözés miatt — azonnal eladó. Bővebb értesítést ifj. David Domokosné aszszonynál Küküllő-utca 31. szám alatt (Szombatfalva városrészben) nyerhetni.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható.

Védjegy: „Horgony”

A Liniment. Capsici comp., a Horgony-Pain-Expeller

pótléka

egy régjónak bizonyult háziszser, mely már több mint 37 év óta legjobb fájdalomcsillapító szernek bizonyult közzvényél, csúznál és meghűléseknél, bedörzsöléséppen használva.

Figyelmeztetés. Silány hamisítványok miatt bevásárláskor óvatossak legyünk és csak olyan üveget fogadjunk el, mely a „Horgony” védjeggyel és a Richter cégjegyzéssel ellátott dobozba van csomagolva. Ára üvegekben K—80, K 1.40 és K 2.— és úgyszólván minden gyógyszer-tárban kapható. — Főraktár: Török József gyógyszerésznél, Budapest.

Dr. Richter gyógyszer-tára az „Arany oroszlánhoz”,

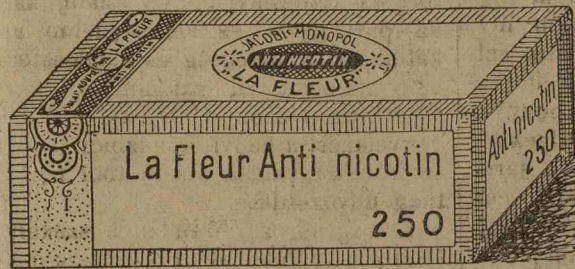
Prágában, Elisabethstrasse 5 neu.
Mindennapi szétküldés.

Képes levelezőlapok, finom hazai levélpapírosok dobozokban és doboz nélkül nagy választékban kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

Könyv-, zenemű- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Névjegyek izléses kitalálásban készítenek.

Óriási siker!

„Antinicotin”
szivarka hüvely
= szivar dobozokban.

A M. KIR. SZŐLŐTELEPEKEN TERMELT

és a budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyam által kezelt s a m. kir. földmívelésügyi miniszter támogatásával létesített borértékesítő osztályából a

magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetk. székelyudvarhelyi fiókjánál

(Kossuth Lajos utca 27. szám alatt)

ugy palack
mint hordó**BOROK**legelősbban
kaphatók.

Megrendelésre bármily faj palack borok hozhatóak. Vételnél hordóért literenkint 13 fillér letét adandó. Hordók 3 hónapon belül sértetlen tiszta állapotban, a székelyudvarhelyi pincéhez szállítást levonva, a felszámított áron visszavételnek.

KÜHNE E. mezőgazdasági gépgyár bizományi raktára.

„Adria” klozet-papír a legjobb!

HEGEDŰ, VONÓ, KELLÉKEK ÉS HUOK

SZIVAR-, SZIVARKA-,

DOHÁNYTÁRCAK

ERSZENYEK és PENZTÁRCAK

MONOGRAMMOK levélpapír és fehérnemű bélyegzéshez minden betűvel, 1 db 1 kor. Kaphatók

BETEGH PÁL ÉS TÁRSA

könyv- és papirkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Mesés és imakönyvek, zeneművek!

Papírok, írószer, szivacsok!

Olcsó legyezők és díszmítáruk!